

ความกึ่งพื้น งานเรื่อง เกณฑ์ตัดสินความดี

เกณฑ์ตัดสินความดีในจริยศาสตร์มีลักษณะสำคัญที่ขัดแย้งกัน 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่งคือ เจตนาและหน้าที่เป็นเครื่องตัดสินดี ชั่ว นักปรัชญาคนสำคัญซึ่งมีลักษณะดังกล่าวคือ อิมมานูเอล คานท์ ส่วนอีกลักษณะหนึ่งยึดหลักของ จอห์น สจวค มิลล์ ถิ่นผลของการกระทำเป็นตัวตัดสินว่าการกระทำนั้น ๆ ถูก หรือ ผิด

ลักษณะที่ถือเจตนา เป็นเครื่องตัดสินนั้น เห็นว่า ดี ชั่ว ถูก ผิด ซึ่งเป็นเป้าหมายศีลธรรมจะต้องตายตัว สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการกระทำที่เรียกกันว่า ดี จะต้องดีอยู่เสมอโดยไม่เลือกเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อม หรือตัวบุคคล แต่อย่างใด เช่นถ้าถือว่าการพูดความจริงเป็นของดีก็จะต้องดีอยู่เสมอโดยปราศจากเงื่อนไข ไม่ว่าจะพูดเมื่อใด ที่ไหน กับใคร และในสภาวะการณ้อย่างไร ลักษณะนี้จึงเห็นว่าผลของการกระทำที่เกิดขึ้นมีใช้ตัดสินการกระทำว่าถูกหรือผิด เนื่องจากผลที่จะเกิดขึ้นเป็นสิ่งซึ่งไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับเวลาและสิ่งแวดล้อม หากถือประโยชน์เป็นเครื่องตัดสิน ก็จะทำให้ความดีกลายเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ลักษณะดังกล่าวจึงเสนอว่าสิ่งตายตัวที่พอจะนำมาใช้ เป็นเครื่องตัดสินค่าทางศีลธรรมได้คือ "เจตนา" ถ้าการกระทำใดเกิดจากเจตนาดี ในรูปลักษณะของการกระทำตามหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงตัวบุคคล เพราะเห็นว่าหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในเรื่องของจริยธรรม ตลอดจนกระทำตามเหตุผลหรือหลักการ โดยไม่คำนึงถึงผลซึ่งจะได้รับ หรือมีได้กว้างหลักว้าง ๆ ไว้สำหรับตัดสิน ในกรณีที่ไม่แน่ใจว่าทำผิดหรือถูกว่า "จงทำตามหลักซึ่งท่านปรารถนาได้ที่จะให้หลักนั้นเป็นหลักสากล"

อีกลักษณะหนึ่งคือถิ่นผลของการกระทำเป็นเครื่องตัดสิน ดี ชั่ว นั้นเห็นว่า การกระทำใดก็ตามที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือความสุขมากที่สุด ต่อคนจำนวนมากที่สุด คือการกระทำดี การกระทำบางอย่างอาจก่อให้เกิดทั้งสุขและทุกข์ แต่ถ้ายึดกันแล้วฝ่ายข้างสุขมากกว่าก็นับได้ว่าเป็นการกระทำที่ถูก ลักษณะนี้จึงเห็นว่า ประโยชน์เป็นดัชนีวัดความดี ความชั่วของการกระทำ และประโยชน์ในที่นี้ก็คือความสามารถในอันที่จะให้ความสุขแก่ -

มนุษย์นั่นเอง ทัศนะดังกล่าวจึงไม่ถือว่า คีลธรรมอยู่ที่ความรู้สึก แลอยู่ที่ข้อเท็จจริง ฉะนั้น
ไม่ว่าจะชมธรรมนิยมประเพณีหรือเจตนาจึงมีโชหลักคักลินที่ลธรรม เจตนาจะเป็นอย่าง—
ไรก็ตามตามผลที่ได้ก่อให้เกิดสุขแก่คนส่วนใหญ่แล้ว ท่านถือว่าใช่ได้ อย่างเช่นการช่วยให้
เด็กคนหนึ่งรอดจากการถูกไฟพรอกตายเพราะถือ เป็นหน้าที่ หรือช่วยเพราะหวังจะไกราง —
วัลตอบแทน ก็เป็นสิ่งที่ถูกเหมือนกัน ไม่มีความที่มากน้อยกว่ากัน เพราะผลที่เกิดจาก
การกระทำทั้งสองนั้นคือช่วยขยับไพบจากความตายเหมือนกัน ทัศนะนี้จึงถือว่า **อนาคตสำคัญกว่า**
ชนบธรรมนิยมซึ่งเคยปฏิบัติกันมาที่ คี ความรู้สึกผิดชอบที่เราได้รับจากบรรพบุรุษก็ คี มีโช
กฎเกณฑ์ซึ่งจะโชคักลินการกระทำในปัจจุบัน เพราะการกระทำจะคีหรือชั่วอยู่ที่ว่าในอนาคต
หรือผลจะเป็นอย่างไร จะให้ความสุขหรือความทุกข์แก่คนส่วนใหญ่ เช่นสมมุติว่าเรือ
โดยสารลำหนึ่งมุ่งหน้าจะไปยัง เกาะแห่งหนึ่ง แต่หาเรือแตกเสียก่อนกลางทาง ก. ได้
ขอนไม้ก้อนหนึ่งพอที่จะพาไปสูเกาะนั้นได้ แต่อูขอนไม้ดังกล่าวก็เกาะไม้ใกล้กันเคียว ก.
คักลินใจว่าควรให้ขอนไม้นี้แก่พ่อของตนหรือหมอกคนหนึ่ง ซึ่งกำลังจะไปรักษาโรกระบาดที่เกาะ
นั้นดี ถ้าให้พ่อก็ช่วยพ่อได้เพียงชีวิตเดียว แต่ถ้าให้หมอก็ช่วยได้อีกหลายร้อยชีวิต ปัญหา
นี้ถ้าถือตามทัศนะหลังก็ตอบไ้กันได้ว่า ให้ขอนไม้แก่หมอ แม้จะปล่อยให้พ่อของตัวเองเสีย—
ชีวิตก็คองบอม เพราะหากช่วยหมอย่อมจะมีผลให้หมอได้มีโอกาสช่วยชีวิตคนอื่น ๆ อีกหลาย
ร้อยชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าถ้ายึดหลักการนี้โดยไม่มีข้อแม้แล้ว บางครั้งอาจขัดกับความรู้สึก
ของคนโดยทั่วไปได้

อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบทัศนะทั้งสองเข้าด้วยกันก็จะเห็นได้ว่า ทัศนะแรกมี —
ลักษณะทั่วไปคล้ายศาสนา คือถือเจตนาเป็นสิ่งสำคัญ และถือว่าคุณค่าทางจริยธรรมเป็น—
สิ่งตายตัว มีหลักการแน่นอนสำหรับใหม่มนุษย์ปฏิบัติ โดยถือหลักเอกภาพ คือพัฒนาที่—
ตัวคนแต่ละคนก่อน เมื่อคนแต่ละคนก็แล้ว สังคมก็จะดีขึ้นเอง ส่วนทัศนะหลังเห็นว่ากา—
ทางจริยธรรมเป็นสิ่งไม่ตายตัว เพราะการกระทำจะมีค่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลซึ่ง เกิดขึ้น
การกระทำเดียวกัน ถ้าต่างสมัย ต่างที่ หรือต่างสภาพแวดล้อมก็อาจให้ผลแตกต่างกันได้
เมื่อเป็นถึงนี้การกระทำแบบเดียวกันอาจถือว่าก็ในสมัยหนึ่ง แต่ในสมัยต่อไปอาจไม่ก็ไ้ไ้

จากทั้ง 2 ทัศนะดังกล่าวจะเห็นว่า ทัศนะแรกเน้นในเรื่อง เอกภาพ ถือว่า—
ค่าทางจริยธรรมเป็นสิ่งตายตัว การกระทำตามเหตุผลหรือหลักการ เป็นการกระทำที่ถูก —

ต้องเสมอ ทั้งนี้ก็กับทัศนะดังข้างนี้ เน้นถึงคนมากกว่าตัวบุคคล เพราะถือว่าสังคมที่คนแต่ละคนก็จะดีขึ้นเอง ไม่ว่าทัศนะแรกจะถือ " เจตนา " หรือทัศนะหลังจะถือ " ผล " เป็นสิ่งสำคัญในหลักจริยศาสตร์ก็ตาม ทั้งสองทัศนะก็ยังมีขอบครอบหุ้มถึง จึงไม่น่าจะถือหลักใดหลักหนึ่ง เป็นหลักตายตัวสำหรับตัดสินการกระทำทุกกรณีโดยเฉพาะ